

Nebo Neretvansko: PZO Dalmacije 1991.-1992.

13. ožujka 2023.

Nastanak postrojbe PZO Ploče povezan je s legendarnim napadom na kompleks vojnih skladišta naoružanja i vojne opreme bivše jugo vojske u Malim Barama pored Ploča. Junaci koji su bili u užem krugu organizatora, planera i izravnih izvođača – Petar Šimac, Matko Raos i Goran Kovačević – dali su zadaću Bernardu Vuletiću da organizira PZO doline Neretve. Za provođenje te zadaće neophodno je bilo najprije ustrojiti postrojbu PZO. Sredstva PZO s kojima se računalo kao da već jesu u rukama HV, trebalo je oteti tijekom napada na skladište srbočetničke vojske.

Ta odgovorna zadaća u stvari je povjerena budućim pripadnicima postrojbe protuzračne obrane Ploče.

Vuletić je najprije koncem kolovoza 1991. stupio u vezu s osobom u koju se imalo povjerenja, jer je to bilo vrijeme kada se ni rođenom bratu nije moglo sa sigurnošću vjerovati, niti je bilo lako znati tko što misli. Na prijedlog Zvonka Kaleba, koji je ranije radio u Štabu Teritorijalne obrane u Metkoviću, ta povjerljiva osoba s područja Ploča bio je Živko Žderić. Prvi susret Bernarda Vuletića i Živka Žderića bio je na Vuletićevoj inicijativu, ispred radne organizacije „Azbest“ – Ploče, u kojoj je Žderić radio. S određenom dozom sumnje i opreza, kroz razgovor, Vuletić je objasnio Žderiću nakanu da se formira postrojba PZO u Pločama „jer se bliži vrijeme neizvjesnosti i vrlo skorog rata.“ U bivšoj jugo vojsci Žderić je bio često pozivan na vojne vježbe te je poznavao mnogo ljudi s područja općine Ploče koji su bili specijalnosti protuzračne obrane.

Držeći u tajnosti podatke o bilo kakvom napadu na skladišta jugo armade Vuletić je Žderiću objasnio potrebu o izviđanju budućih paljbenih položaja za obranu grada Ploče. To je provedeno vrlo kvalitetno u kratkom vremenu od dva dana. Naime, trebalo je žuriti jer se nije točno znalo vrijeme kada će se akcija provesti, a za njezino izvođenje odobrenje se očekivalo iz Zagreba s najviših instanci.

Pripremljene planove napada u Ministarstvo obrane nosio je Davor Domazet. Stoga se Vuletiću vrlo žurilo, a Žderić i nije znao zbog čega. Poslije izviđanja paljbenih položaja, uz pomoć Živka Žderića, napravljen je popis ljudstva koje je trebalo prikupiti i od njih formirati postrojbu PZO Ploča. Njihove adrese Živko je saznao preko sekretarijata za Narodnu obranu u Pločama, te im je poslao pozive za 06.09. 1991. Sastanak je održan u zgradi općine Ploče, a bilo je prisutno 86 ljudi. Prisutnima se obratio Bernard Vuletić, koji im je objasnio potrebu ustrojavanja postrojbe PZO za „.....zaštitu njihovih obitelji...“ jer su „... vremena pred sam rat i rat već bjesni na području sjeverozapadne Dalmacije “ U cilju zaštite tajnosti provođenja akcije napada, svim je pripadnicima objasnio da će „... oruđa stići iz Rijeke te je slijedeći poziv, stvarni poziv...“ Na tom skupu Vuletić je po vojno evidencijskoj specijalnosti unaprijed odredio raspored pripadnika postrojbe po paljbenim položajima.

„Stvarni poziv“ uslijedio je vrlo brzo, odmah po dobijenom odobrenju za provođenje akcije. Akcija se zvala TABLA, a trebala je započeti kad nadređeno Ministarstvo obrane dade signal ZELEN. Zadaća postrojbe PZO bila je da nakon zauzeća skladišta streljiva i naoružanja, po koordinacijama Bernarda Vuletića, izvuče sva PZO sredstva i pješачko naoružanje s pripadajućim streljivom. Vuletić je imao tajni naziv Vesko i trebao je s Goranom Kovačevićem i petnaest policajaca s područja Ploča i Metkovića sudjelovati u napadu.

U tom cilju njegova je zadaća bila i da organizira transport otetih sredstava do izabranih paljbenih položaja. Dio ljudstva je odredio da bude u kamionima pored vozača, kako bi sami pripadnici postrojbe PZO oteli svoje naoružanje. Datum koji je bio određen za početak izvođenja akcije bio je 13. rujan 1991. Toga dana oko 17.00 sati u Policijskoj postaji Ploče, Vuletić daje posljednje naputke zapovjednicima vodova i desetina. Svatko je dobio svoju zadaću.

U 18.30 sati određeni pripadnici koji su trebali biti pored vozača kamiona i poslije pada skladišta pomoći pri izvlačenju oružja za PZO postrojbu, okupili su se ispred Auto-moto društva Ploče. Vuletić zapovijeda raspoređivanje po dva pripadnika u svaki od šest kamiona. U ostalih pet kamiona raspoređuje pripadnike PZO postrojbe iz Metkovića. Pripadnici PZO postrojbe iz Ploča koji su te noći bili pored vozača jesu: Živko Žderić, Vedran Pavić, Gordan Musulin, Damir Erceg, Joško Karamatić, Bogdan Grgurinović, Đino Giljević, Zoran Šutić, Ante Marević, Žarko Dropulić, Mišo Krstičević i Darko Zolnaić.

Početak akcije napada na kompleks vojnih skladišta naoružanja i vojne opreme u Malim Barama bio je predviđen za 19.15 sati. Međutim vrijeme je prolazilo, a signala za početak akcije nije bilo. Nervoza se bila uvukla među okupljene pripadnike PZO. Oko 21 sat Vuletić je bio pozvan u Policijsku postaju Ploče, gdje je bilo raspoređeno zapovjedništvo akcije. Tu mu je priopćeno da je akcija odgođena. On je ostao uporan da se akcija izvede, jer je znao da je pored tolikih snaga policije, garde i vozila akcija „probijena“, te više za neprijatelja nije bila tajna. Akcija je ipak odgođena.

Razlog za otkazivanje akcije bilo je nesudjelovanje snaga za obranu s područja općine Metković. Ali te snage ne snose krivnju, jer su one bile pripravne za izvršenje zadaće,

pokazavši sutradan zavidno junaštvo. Vrijeme će pokazati koji su stvarni razlozi bili za njihovo odustajanje. Po nekima je to bilo neiskustvo i nespremnost za tako značajnu akciju, po drugima pak strah od odmazde srbočetničke vojske eventualnim djelovanjem po općini Metković.

Oko 22 sata Vuletić obavještava okupljene pripadnike da je akcija odgođena. Razočaranje koje je nastalo nije se moglo skriti, a neprijatelj je saznao za dugo pripremanu i brižno organiziranu akciju.

Međutim, sutradan, u subotu 14. 09. 1991. Petar Šimac, zapovjednik akcije, tijekom poslijepodneva prikuplja suorganizatore, planere i izvođače: Gorana Kovačevića, Matka Raosa, Petra Bezera, Antu Eraka, Zvonka Kaleba, Danu Rendulića, Velimira Barbira Veliju, Bracu Miloševića i Bernarda Vuletića. On je nazočne upoznao da je od Ministarstva obrane RH i Ministarstva unutarnjih poslova zapovjedbno da se akcija izvede tog dana. Svi odgovorni čimbenici akcije, s istim određenim vremenima za pojedine faze napada bili su isti kao i dan ranije.

Bernard Vuletić ponovo organizira prikupljanje istih vozila i vozača, te pripadnika postrojbe PZO iz Metkovića i Ploča. Oni su morali na poziv, koji će im biti poslan po Borisu Šiljegu kada se skladište zauzme, učiniti sve što se zapovjedi. Prostor u krugu skladišta bio je uzak za manevar vozilima, pa je Vuletić pozivao tri po tri kamiona.

Napad na skladište neprijateljske vojske trajao je duže od planiranog vremena, jer je jugovojaska pružala žilav otpor. Najžešća paljba je bila s brodova jugo vojske. Po zapovjedi Gorana Kovačevića, Vuletić je pozvao kamione ispred AMD Ploče. Prvi kamioni su bili već oko 20.00 sati u netom oborenim skladištima. Najprije su zakvačena 4 protuzrakoplovna topa PZT 20/1 mm tipa Flack, te su ukrcane 3 protuzrakoplovne strojnice 12,7 mm Browning i pješачko naoružanje, sve s pripadajućim streljivom. Pored toga zakvačena su za kamione i 4 protuzrakoplovna topa 20/1 mm za postrojbu PZO iz Metkovića. Oruđa koja su bila namijenjena za PZO Ploča, odvezena su na paljbeni položaj u rajonu Vranjaka kod „Otpada“.

Tijekom transporta, oko 21.30 sati, dolijeću i prvi neprijateljski zrakoplovi, koje je neprijatelj pozvao u pomoć. Oni osvjetljavaju čitavo područje iznad skladišta, a osvjetljenje se vidjelo čak iz Mostara i Lisačkih Rudina. Neprijatelj je snimao situaciju. Oruđa su na paljbenom položaju postavljena u već pripremljene zaklone.

Na položaju je raspoređivano osobno naoružanje koje je zajedno s protuzrakoplovnim oruđima dekontaminirano i očišćeno. Nešto kasnije neprijatelj je ponovo vršio osvjetljivanje i snimanje područja iznad Ploča i netom zauzetog skladišta. Oko 22.30 sati u pomoć je neprijatelju pristigla i topovnjača, koja je otvorila paljbu prema skladištu Male Bare i prema Luci Ploče. U Luci Ploče dolazi do požara u području lučkih skladišta. Istovremeno neprijateljsko zrakoplovstvo napada oboreno skladište.

Napad je neprijatelj izveo s ciljem sprječavanja transportiranja ubojnih sredstava iz skladišta. Njihovim djelovanjima blokirao se izlaz iz skladišta, a pogodeno je vozilo marke Bedford koje je pripadalo Policijskoj stanici Metković, dok je jedan kamion „Neretva trgovine“ izgorio na cesti za skretanje k skladištu.

Za to vrijeme postrojba je na paljbenom položaju užurbano radila na čišćenju i dekontaminaciji protuzrakoplovnih oruđa. Međutim, ta su oruđa bila starije proizvodnje i većina ih je

pripadnika postrojbe PZO tada vidjela prvi put. Stavljanjem oruđa u položaj za paljbu utvrđeno je da ona nisu ispravna, jer je svakome nedostajao poneki funkcionalni dio. Budući da je paljbeni položaj tijekom noći zasigurno bio otkriven od strane neprijatelja, u samu zoru 15. 09. 1991. postrojba je napustila područje Vranjaka i podijelila se u dvije grupe. Oruđe je ostavljeno na tom paljbenom položaju uz određeno osiguranje. Jedna je grupa zauzela paljbeni položaj na brdu Stražbenica, na koje su tijekom noći izvučene dvije protuzrakoplovne strojnice 12,7 mm, a druga grupa je zauzela paljbeni položaj u rajonu brda Šipak, gdje je na Gradini bila postavljena jedna protuzrakoplovna strojnica 12,7 mm. Nakon dekonzervacije i detaljnijeg pregleda protuzrakoplovnih strojnica, utvrđeno je da nedostaju bitni funkcionalni dijelovi neophodni za bojnu uporabu, te su iste bile neuporabljive za taj dan. Tijekom noći, po izvlačenju svih sredstava PZO zatečenih u skladištu, zapovjednik snaga PZO Ploča i Metkovića, Bernard Vuletić zauzeo je paljbenu točku s lakim prijenosnim raketnim sustavom PZO, S – 2M.

Ukupno je u dolini Neretve bilo 12 protuzrakoplovnih raketa. Sve su pripadale Zapovjedništvu obrane općine Metković. One su nabavljene sredstvima koja su izdvajali građani općine Metković. Nitko od pripadnika postrojbe PZO Ploča i Metkovića nije znao rukovati tim lakim prijenosnim raketnim sustavom. To je očiti dokaz da je jugoslavenska vojska sustavno djelovala na slabljenju obrambenih mogućnosti Hrvata i tako što im se nije omogućilo služenje vojnog roka na kvalitetnijim sredstvima protuzračne obrane. Ta je privilegija pripadala Srbima i Crnogorcima. Vuletić je sredstvo poznao iz vojnog školovanja, ali nije nikada ranije lansirao raketu. On je zauzeo paljbenu točku jugoistočno od Luke Ploče, te imao zadaću braniti grad iz tog pravca.

Takvim rasporedom snaga PZO, tijekom prvog dana nakon napada na kompleks vojnih skladišta neprijateljske vojske u Pločama, postignut je kružni raspored protuzračne obrane grada Ploče. Za protuzrakoplovne rakete nije bilo lansirnih mehanizama, ali ih je Vuletić ranije nabavio od Franka Bačića, načelnika PZO u 4 brigadi ZNG, još u lipnju 1991. Lansirne mehanizme je tijekom noći na paljbenu točku iz Opuzena donio pričuvni policajac Nikola Bartulović.

Ujutro 15.09.1991. oko 9 sati doletjela su iz prvca Mostara prva dva neprijateljska zrakoplova. Nisu djelovali po gradu Ploče, nego po skladištu, koje je jedino tijekom noći zauzeto. Ostala uporišta je srbočetnička vojska i dalje držala u svojim rukama, vojarnu i sidrište. Tijekom napada neprijateljskog zrakoplovstva u skladištu se nalazila grupa od 5 pripadnika PZO Ploče, koji su samoinicijativno pokušali oteti još pješačkog naoružanja, te su zatečeni neprijateljskim zračnim napadom, a nadzor nad skladištem nakon njegova zauzimanja trebala je pružiti policija. Zrakoplovi koji su izvršili napad bili su Jastreb J – 21. Neprijateljsko zrakoplovstvo je neprestano i neometano, zbog ranije navedenog stanja PZO sredstava, razaralo oboreno skladište oružja. Budući da se u skladištu nalazila velika količina ubojnih sredstava, povremeno je dolazilo do njihova zapaljenja i snažnih detonacija. Uz Vuletića su se nalazila 3 pripadnika postrojbe PZO Ploča kao ispomoć. Raketna sredstva su tijekom noći, do zauzimanja paljbene točke, prethodno sklonjena u sklonište zgrade pored Policijske postaje Ploče. Njihovo dopremanje na zauzetu paljbenu točku koju je odredio Vuletić, omogućio je dozapovjednik Policijske postaje Ploče, Milan Rezo. Daljina do neprijateljskih zrakoplova koji su bojno djelovali bila je veća od dozvoljene pri lansiranju protuzrakoplovne rakete S – 2M. U namjeri da odvрати neprijateljsko zrakoplovstvo od njihove rušilačke nakane Vuletić lansirao raketu kako bi zločinci vidjeli da postoje sredstva PZO i da ih se gađa. Naime, kod tog raketnog sustava postoji samo likvidator koji se aktivira

14 sekundi nakon lansiranja. Raketa je napravila, zbog svojih karakteristika, prezhvat cilja na jače izvore zračenja i pogodak je izostao, odnosno nije došlo do samo likvidacije koju bi neprijateljski piloti mogli uočiti. Iako promašaj, to je lansiranje bilo značajno za PZO Dalmacije kao jedno od prvih lansiranja protuzrakoplovne rakete u Dalmaciji. Konceptija protuzračne obrane Ploča pokazuje da je namjera i svrha takvog rasporeda bila zaštita ljudstva i grada Ploča. U ranijim razmatranjima i procjeni paljbenih položaja nije se niti jednog trenutka dovodila u pitanje mogućnost obrane skladišta u PZO smislu. Temeljna zadaća bila je zaštititi pučanstvo i grad od pogibije i razaranja.

Neprijateljski zrakoplovi su u više navrata napadali skladište Male Bare od 9.30 do 16.30 sati, u grupama od dva i tri zrakoplova. Vojarna i sidrište brodova neprijateljske vojske nisu zauzeti. Ratni su se brodovi nalazili u Neretvanskom kanalu pristigli kao pomoć okruženom neprijatelju. Srbočetnička vojska je prijetila da će početi s razaranjem Ploča ako Hrvatske snage ne prekinu napadna djelovanja. Vuletić prenosi zapovijed Petra Šimca da se po neprijateljskom zrakoplovstvu djeluje samo ako neprijatelj bude napadao civilne ciljeve.

Istovremeno je Vuletić imenovao Živka Žderića za zapovjednika postrojbe PZO u Pločama, jer sam je bio angažiran na više strana. Živko Žderić je pokazao fanatično junaštvo i besprijekoran smisao za organizaciju, što je bilo presudno za daljnji tijek ustroja protuzračne obrane u Pločama.

Od 16.09. do 18.09.1991. postrojba je bila u rajonu Šipak. Tijekom ta dva dana kroz pregovore je neprijatelju dozvoljeno da napusti grad Ploče. Tada postrojba, noću 18./19.09.1991. izvlači sva preostala sredstva PZO iz tzv. „Tehničke radionice“ i iz vojarnje. Sva postojeća sredstva PZO konačno su prešla u ruke protuzračne obrane Hrvatskih obrambenih snaga.

Izvučeno je ukupno : 24 kom. PZT 40 mm M1A1, 18 kom PZT 20 mm A4, 4 kom. PZT 20/1 mm Flack, 3 kom. PZS 12,7 mm Browing.

Poslano iz Ploča za

Split: 8 kom. PZT 40 mm M1A1, 4 kom. PZT 20/3 mm A4

Metković: 4 kom. PZT 40 mm M1A1, 4 kom. PZT 20/1 mm Flack Opuzen: 3 kom. PZT 20/3 mm A4

Ljubuški: 2 kom. PZT 40 mm M1A1 Čitluk: 1 kom. PZT 20/3 mm A4

Sinj: 1 kom. PZT 20/3 mm A4, 2 kom. PZT 20/1 mm Flack Makarska: 1 kom. PZS 12,7 mm Browing

Rota: 1 kom. PZS 12,7 mm Browing Dubrovnik: 1 kom. PZT 20/1 mm Flack

Ostalo u Pločama: 10 kom. PZT 40 mm M1A1, 9 kom. PZT 20/3 mm A4, 1 kom. PZT 20/1 mm Flack, 1 kom. PZS 12,7 mm Browing.

U izvlačenju protuzrakoplovnih oruđa, koje je izvedeno prilično brzo i efikasno, pored pripadnika PZO postrojbe sudjelovalo je i 8 pripadnika „lučke garde“ kao i vozači iz Luke Ploče. Topovi su odvučeni u lučka skladišta na tzv. B materiju i tamo su se pod nadzorom topničkog mehaničara dekonzervirala i osposobila za bojno djelovanje.

Od 19. 09.1991. postrojba je zauzela sljedeće paljbene položaje:
vod 40/1 mm na Gumancu u Luci- tri oruđa- zapovjednik A. Medvidović;
vod 40/1 mm u Luci Ploče kod Vatrogasnog doma- 3 oruđa- zapovjednik Z. Popovac;

vod 40/1 mm u Vranjaku kod „Otpada“ - 4 oruđa - zapovjednik J. Karamatić; vod 20/3 mm u vojarni iznad „zapovjedništva“ – zapovjednik G. Musulin;
vod 20/3 mm u vojarni na „vodovodu“ – zapovjednik I. Jelavić;
dvije desetine 20/3 mm na Prišnici - zapovjednici Ž. Dropulić i M. Barbir – i jedan PZT 20/1 mm Flack – zapovjednik M. Čančar.

Zapovjedna desetica sa zapovjednikom Zoranom Šutićem uspostavila je telefonsku i radiovezu između svih paljbenih položaja. Uspostavljena je i intendantska desetica sa zapovjednikom Matom Dominikovićem. Ona je organizirala ishranu, tako da se ručak pripremao u poljskoj kuhinji a doručak i večera su bili u vidu suhe hrane dobijene od privatnika. Ručak se spremao u Kuli, a onda se razvozio po paljbenim položajima. Sve te aktivnosti provedene su zahvaljujući prvenstveno dobroj stručnosti i snalažljivosti Živka Žderića, koji je bio postavljen za zapovjednika PZO postrojbe Ploče. Postrojbi se priključio i bivši oficir jugovojске Goran Mušćet. Pripadnici postrojbe su to cijelo vrijeme u civilnoj odjeći. Intendantska desetica i zapovjedna desetica 27.09 1991. prelaze u prostor vojarnе koja je ranije pripadala neprijateljskoj vojsci. U bivšemintendantskom servisu postrojba se opremila tamnoplavim odorama bivše jugovojске. Tijekom listopada u postrojbe se vršila popuna ljudstvom, doobuka i skoro stalno se održavao visok stupanj bojne spremnosti zbog čestih dojava o letovima neprijateljskog zrakoplovstva. Pored opasnosti od neprijateljskog zrakoplovstva bila je neprestano prisutna i opasnost od neprijateljskog brodograđarstva koje se dijelom zadržalo u Neretvanskom Kanalu.

Polovinom listopada formirana je i postrojba zemaljskog topništva. Sastojala se iz 2 oruđa ZIS 76 mm koje je opsluživalo dvadesetak ljudi, a zapovjednik postrojbe bio je Ivo Andrijašević. Postupak mobilizacije, opremanja i obuke izveden je pod postrojbom PZO, koja je i nakon odvajanja zemaljskog topništva od PZO pružala dio logističke potpore. Njihovo prvo bojno djelovanje bilo je 23. 10. 1991. kada je ispaljena granata s paljbenog položaja pored Zaostroga na neprijateljski brod koji se kretao iz pravca Splita prema Pelješcu. Naime, postrojba PZO Ploče je 17. 10.

1991. iz bivše vojarnе „Privala“ na Korčuli s 3 vozila TAM 150 i 8 pripadnika izvukla 3 oruđa 85 mm (znatnih oštećenja), 2.000 granata za ZIS 76 mm i 320 granata za PZT 40 mm. Sve je to grupa ljudi predvođena Živkom Žderićem uz određene poteškoće prebacila u Ploče. Topovi su dosta dugo osposobljavani i onda osposobljeni poslani po hrvatskim ratištima skupa sa streljivom.

Dana 22.10. 1991. postrojba PZO je dobila i prvu bojnu zadaću izvan područja grada Ploča. Ona je bila vezana za izvođenje bojnih djelovanja u području Slanoga...

...Na mjesto zapovjednika Živka Žderića za zapovjednika postrojbe postavljen je Goran Mušćet, 01.12. 1991., a Živko Žderić je postavljen na mjesto zapovjednika Pločanske pješake bojne iz 116. brigade HV....

Od 01.01. 1992. u postrojbi su ustanovljene dvije topničke bitnice. Prva je bila bitnica 20/3 mm A4 i njen zapovjednik je bio Zoran Šutić, a druga 40/1 mm M1A1 i njen zapovjednik je bio Joško Karamatić. Tada je načelnikom PZO grada Ploče imenovan Goran Mušćet, ali je on i dalje vezan uz izravan rad u postrojbi. Od 01.01. 1992. do 07.01. 1992. postrojba je dala svečanu prisegu, koja je provedena po vodovima zbog nemogućnosti okupljanja svih

pripadnika odjednom. PZO i dalje djeluje kao ltrd vodnog sastava pod zapovjedništvom Zorana Šutića.

Postrojbu su činila 163 čovjeka. Pet topničkih vodova je i dalje branilo grad te industrijsku zonu grada Ploče. Jedan topnički vod je djelovao i dalje u obrani topničke skupine u rajonu s. Imotica – s. Duži.

Od 07.01. 1992. formirane su tzv. profesionalne ekipe. Bilo ih je 3. Zadaća im je bila neprekidno opsluživanje sredstava PZO na zapadnom dijelu dubrovačkog ratišta. Zapovjednici tih ekipa bili su : Ivica Ostojić, Nebojša Katić i Tonći Karlović, kojega je nešto kasnije zamijenio Davor Primorac.

Na bojištu su se i dalje nalazili protuzrakoplovni topovi 20/3 mm A4, ugrađeni na kamione TAM 5000, te jedna protuzrakoplovna strojica 12,7 mm tipa Browning koji je bio montiran na kamion TAM 110. Radi bolje zaštite ljudstva, na sanduk TAM 110 postavljena je zaštita u vidu oklopnih ploča pa je ujedno imao namjenu oklopnog transportera. Dana 07.01, 1992. topnički vod 40/1 mm M1A1 raspoređen je s paljbenog položaja u vojarni na paljbenu položaj u rajonu Rogotinskog mosta. Zapovjednik voda je bio Zoran Popovac.

Pored neprestanih donacija pučanstva općine Ploče i privrednih organizacija grada Ploče, postrojba je imala i skupinu donatora među iseljenim Hrvatima. Vozilo tip Volkswagen, dar iseljenika u Njemačkoj, preko Miljenka Peke i Katoličke misije, darovano je postrojbi 08.01. 1992. U to su se vrijeme intenzivirali i radovi na utvrđivanju paljbenih položaja za oruđa 40/1 mm, a u tri topnička voda izgrađeni su betonski zakloni za ljudstvo.

Sredinom siječnja 1992. postrojba je poslala i prve prijedloge za promicanje, odnosno dodjelu vojničkih činova (oko 40 prijedloga). U čast povijesnog dana priznanja Republike Hrvatske ispaljeno je 20 metaka iz PZT 20/3 mm.

Drugom polovicom siječnja 1992. letovi neprijateljskog zrakoplovstva su bili slabijeg intenziteta, te se to vrijeme smanjene napetosti iskoristilo za prvi tehnički pregled oruđa. Prvo razvojačenje ljudstva postrojba je provela od 02. do 09.

02.1992. Razvojačeno je, uglavnom starijih osoba i privatnih poduzetnika, ukupno 20.....

.....Prvi oboreni zrakoplov zabilježen je u postrojbi 23.04 1992. između 17.00 i 18.00 sati. Strijelac je bio Tonći Bulat, a njegov pomoćnik Gordan Musulin. Gotovo u isto vrijeme strijelac protuzrakoplovac Goran Tomić i njegov pomoćnik Velimir Bogdanović pogodili su zrakoplov tipa G-4 (Super Galeb). Pogođeni zrakoplov je pao u rajonu sela Višići-Čeljevo, a pilot je bio uhvaćen i zarobljen. Dana 24.04. 1992. u rajonu Žabe, u 09.58 sati, strijelac protuzrakoplovac Dejan Mrđenović i njegov pomoćnik Ivica Giljević s vrha planine pogodili su i oborili raketom S-2M zrakoplov tipa G-4. Pilot oborenog zrakoplova bio je uhvaćen i zarobljen.

Također 24.04. 1992. topnički vod na vozilima 20/3 mm A4 pogodio je i oborio zrakoplov tipa G-4. Zrakoplov je pao u Popovo polje. Zapovjednik postrojbe bio je Nebojša Katić, a ciljači na oruđima: Dušan Radić, Željko Krilić i Branko Marević.

Tih dana su i druge postrojbe PZO HV koje su bile angažirane na tom dijelu hrvatskog ratišta, postigle fantastične rezultate u borbi s neprijateljskim napadnim sredstvima iz zračnog prostora. U nekoliko dana oboreno je više neprijateljskih zrakoplova. To je bio jedan od najvećih udaraca neprijateljskom zrakoplovstvu tijekom rata. Svi su rezultati postignuti na uskom pojasu od rajona Hutova do Popova polja.

U iznalaženju povoljnijih i kvalitetnijih rješenja kroz raspoređivanje postrojbi PZO grada Ploča, izgradio se put za Izvidnicu (brdo pored Ploča). Ranije se izgradio put za Višnjicu i na njemu je bila zauzeta paljbena točka sa LPRS Igla.

Početkom svibnja počeo je novi trenaz za strijelce-protuzrakoplovce. Dana 07.05. 1992., u 13.20. sati, ponovo je bio pogođen i oboren neprijateljski zrakoplov, koji je pao u rajonu Žabe, a pogođen je bio s paljbene točke u s. Prapratnica. Strijelac je bio Dejan Mrđenović, a njegov pomoćnik Ivan Tokić. Neprijateljski zrakoplov je pogođen dok je svu svoju bestijalnost usmjerio na uništenje crkve u Gradcu, a pao je u Mljetski kanal.

Poslije tog događaja neprijatelj svojim zrakoplovstvom napada Opuzen, a 12.05. 1992. i grad Ploče. Tri zrakoplova tipa MIG-29, u sumrak oko 19.55 sati, uspjela su iznenaditi protuzrakoplovnu obranu Ploča. Svoj ubojiti teret istresali su na Luku Ploče i vojarnu, a jednu bombu su bacili na plažu. Napad neprijateljskog zrakoplovstva je bio iz dva pravca. Dojave o ciljevima u zračnom prostoru od službe ranog otkrivanja i javljanja nije bilo. Doletjeli su velikim brzinama i zasigurno su se ranije dobro uvježbali za izvođenje te akcije.

Zbog tog iznenađenja za postrojbu PZO Ploča po zapovjedi je formirana komisija koja je kroz ispitivanje slučaja utvrdila sljedeće:

Jedan zrakoplov doletio je iz pravca Rote na Pelješcu, na velikoj visini. On je izbacio ubojiti teret – tri bombe po 250 kg. Jedna je pala na plažu a druge dvije kod spremnika za vodu u vojarni. Potom se izvukao i odletio prema Rabi. Napad je izveo s otprilike 4.000 m visine. Gotovo istovremeno dva neprijateljska zrakoplova iz pravca Svetog Ilije nadlijetala su velikom brzinom na visinama oko 1500 do 2000 m i raketirala i mitraljirala lučke objekte. Izvukli su se poslije bojnog djelovanja i odletjeli u pravcu Rabe.

Postrojba PZO bila je potpuno iznenađena i zbog neimanja dojave o ciljevima u zračnom prostoru i zbog opuštanja postrojbe koncem dana. Osobito iznenađenje neprijatelj je postigao na sjevernoj strani obrane grada, gdje su bili raspoređeni topovi 20/3 mm A4 i LPRS S-2M. Poslužitelji su bili na oruđima ali nisu otvorili paljbu. Na južnoj strani obrane grada bila su raspoređena oruđa 40/1 mm i uspjeli su otvoriti paljbu s 2 topnička voda na neprijateljski zrakoplov iz pravca Rote. Na 2 zrakoplova koja su doletjela iz sjeverozapadnog pravca, strijelac-protuzrakoplovac s paljbene točke Gradina lansirao je protuzrakoplovnu raketu Igla u odlasku i nije pogodio cilja, dobrim dijelom zbog proturaketnog manevra zrakoplova. Ljudskih žrtava nije bilo, ali je pričinjena veća materijalna šteta na objektima Luke Ploče. Ponovni napad neprijateljskog zrakoplovstva bio je 15.05. 1992., ali ga se odvratio otvaranjem paljbe topničkog voda 40/1mm. Postrojba je od strane GS HV, 20.05. 1992. dobila prerasporedom protuzrakoplovne strojnice 14,5/2 mm koje su bile namijenjene za PZO topničko-raketnih skupina i višecijevnih bacača raketa.

Zbog toga se provela dopunska mobilizacija ljudstva koje je trebalo biti na sredstvima 14,5/2 mm. Formirao se vod protuzrakoplovnih strojnica 14,5/2 mm, a njegov je zapovjednik bio Nikica Družijanić.

Tada je postrojba imala 185 ljudi. Vod 14,5 mm zauzeo je paljbenu položaj na brdu Izvidnica. Drugi vod 20/3 mm A4 zauzima paljbenu položaj u rajonu Žarkovača (Bačina). Vod 40/1 mm i jedan PZM 14,5/2 mm zauzimaju paljbenu položaj na brdu Višnjica. Vod 20/3 mm A4 na vozilima i jedan LPRS S-2M otišli su u rajon Stolova radi zaštite topničko-raketne skupine. Zapovjedno mjesto se 01.06. 1992. premjestilo u rajon Birina. Postrojba je dobila formaciju, ali privremenu, lakog

topničko-raketnog divizionu PZO, a njen je zapovjednik bio Zoran Šutić. Postrojba angažirana na području Stolova ostala je s istom zadaćom sve do 04.08.1992., kada se vratila u matičnu postrojbu. Već u lipnju 1992. neprijateljski zrakoplovi nisu djelovali u zoni odgovornosti PZO Ploče.....

Izvadak iz knjige „Nebo Neretvansko“ autora Bernarda Vuletića prvog zapovjednika PZO-a ovog dijela Dalmacije u kojem se spominju pločani i Ploče.